

„ЗАСТАВА“ излази два пут у недељи, средом и суботом.

Цена је на годину 10 фор., на по године 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 новч. а. вр. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по колицини врсти, које из гармонички заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 6, за сваки даљи пут 4 новч. Осим тога за жиг увек по 30 новч. Дописи се шаљу уредништву а предлата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Пешти, Palatin-Gasse Nr. 19 I. St. 23.

БРОЈ 55.

У Пешти, у среду 17. августа 1866.

ГОДИНА I.

Пешта, 16. августа.

Уговор мира између Аустрије и Прусије подписан је 23(4) августа, у 11¹/₂ сах. ноћи у Прагу, и одма други дан (24), послан је у Берлин и у Беч на највише потврђење, за које је одређен рок од осам дана.

Бечки листови, који су тај глас донели, јављају још: да уговор броји 14 чланака, а има и додатака: о кретању војске, о размени заробљеника (која ће се у Одербергу извршити), и о питању савезничке сопствености.

Додатак о кретању војске био би, као што из Беча телеграфишу, већ потврђен. Пруска војска имала би услед тога за три недеље дана сасвим отићи из заузетих аустријских области. Повратак исте војске у Прусију извршио би се у три маха: најпре би се она повукла до Брна, затим до Прага, па онда преко границе; а повлачила би се у пет праваца, по гвозденим друмовима, преко Пилзена, Боденбаха, Рајхенберга и Одерберга, и најпосле кроз пролазе Находа.

Кад се узме на ум, да пражки уговор освештава силу јачага; да старешинство које се њиме Прусији у Немачкој осигурава, нехвата корена у слободном мишљењу и народној свести Немаца; да Аустрија не може прегорети претрпљене ударе и остати окована за унижавајуће услове; и најпосле, да одношаји пруско-аустријски, тако као што су у Прагу уговорени, остају искључива погодба Аустрије и Прусије, погодба коју остале европске силе нити одобравају, нити јој на пут стају, већ свака за будућност одрешене руке држи: онда једва да се може рачунати на дуготрајност мира коме се у Прагу темељ поставља.

Мир је закључен и између Прусије и Баварске; сад се чека само на највише потврђење закљученог уговора. По једном телеграму из Минхена, услови пруско-баварског мира много су блажи, него што се било надало, али још нису подробно познати.

Париска „Патрија“ јавља да су у Бечу отворени преговори о миру између Италије и Аустрије. Главни задатак тих преговора био би у овоме: да се определи део аустријског дуга, који би Италија имала узети на себе уз Мјетачку област. А политично питање о Мјетачкој области, распрострањено је (вели Патрија) у основу у Паризу, и неостаје да се утврди у Бечу ништа више, него само неколике тачке границе. По неким, Аустрија би била склона учинити Италији знатне уступке и у питању о јужној Тиролској, ако би Италија са своје стране била склона на давање новчане накнаде.

Крвави догађаји престају у средини и на југу Европе, а настају на истоку.

Хришћани на острву Кандији (старој Крети) устају свом снагом противу зулума турског. Као што је познато, од 210.000 обитатеља тог острва три четвртине су порекла грчког. Грци Крећани били су листом устали на оружје у време рата за независност Грчке, и већ тада би се били сјединили са браћом својом од Наварина и Мисолунгије, што основаше краљевину грчку; али им Инглеска својим одпором то сједињење спречи. Као услов даљем останку Крећана под јармом турским, би обећано, да ће се преобразити управа над њима тако, да зулума нестане, па ће се и пореза праведније уредити, те да турске изјелице рају до голе душе неглобе. То обећање остало све до овог часа мртво слово. Пре три месеца Крећани пошљу султану у Цариград жалбу противу глоба и насиља што од Турака трпе, уверавајући да су те глобе и то насиље превршили сваку меру, те се више сносити немогу. Цариградска влада не само да одбије немилостиво ту жалбу, него још одпусти наредбу, по којој се хришћани на острву Крети не би смели скупљати на састанке ради разговора о олакшању своје кобне судбине. Сад „Грчка Независност“ (лист што у Атини излази) саопштава три акта, који објасњавају даље догађаје на споменутом острву. Први је акт проглас турског намесника од Крете. У том прогласу напомиње се хришћанима како им је царева влада заповедила да једном за свагда престану скупљати се на састанке, а они се непрестано састају и некакe одборе одређују. Таки састанци немогу се сматрати другачије, по истом прогласу, него као „бунтовнички“. Услед тога царева влада даје на знање, да ће их она силом растерати, и нарочито ће гонити њихове вође и оне који би се усудили да ове законе или прикрију.

Други је акт одговор главног хришћанског одбора у Крети великом везиру у Цариграду. У том одговору жали се противу прогласа којим се после залудног тримесечног чекања одриче хришћанима свака олакшица, за коју су се цару молили. Ту се нарочито спомиње захтевање: да се уведе праведније суђење, да се призна једнако право за сваку веру, да се осигура лична слобода, да обштине саме бирају своје званичнике, и да грчки језик као народни за народне послове важи. Уз то хришћани понављају њихову жалбу на претеране глобе и траже да неплаћају друге порезе осим десетка и војничког данка. За две последње године платили су они, као што се жале, скоро онолико глоба колико износе приходи њихови; па још да су и за толику жртву кеве заштите у владе нашли! Даље хришћани изјављују в. везиру дубоко жадење, што се грађење нужних друмова, и уређење школа и болница никако непредузима него се од сутра на сутра одлаже. У исто време они протестују противу пребацивања којим се беде: да нису написали пристојно жалбу коју су поднели султану, јер су у истој измени захтевања недозвољива са онима што би се могла одобрити; као и да су саставили „бунтовничке“ одборе. „У земљи као што је Крета, где нема ни штампача ни скупштине, и где је искуством осведочено, да се раји, кадгод би поскрбала правце у султана, зашупавају уста застрашавањем и гнусним интригама: у такој земљи, веле хришћани великом везиру, нама неостаје ништа друго него да средством састанка и преко одбора дајемо цару на знање: какав је истински положај земље. Најпосле хришћани потврђују да жалбе што су у име њихово поднете султану, нису податкнуте ни од кога странца нити су посао неколицине у земљи, него су оне истинска изјава свију хришћанских обитатеља Кандије.

Трећи је акт адреса од народних посланика Кандије на представнике страних сила. Та адреса гласи: „Мипредставници хришћанског народа на острву Крети, сједињени у обшту скупштину, имамо највишу дужност, да призовемо пажњу европских представника на зулум који нас је натерао да узмемо оружје у цели законите одбране.

„Грци пореклом и по језику, ми смо учествовали и у рату од 1821. што су наша браћа водили за нашу независност. Кад нисмо били срећни да се користимо тим ратом, ми смо се скупили овде само да би искали остварење права која су нам ујемчана од трију заштићавајућих сила, у уговорима и протоколима, и права, која нам је султан признао у хати-хумајуну.

„Али главни намесник (турски) изопачава смисао наше жалбе којом смо тражили мирно и без оружја да се испуне писана обећања. Пошто нас је оставио да три месеца залудно чекамо, тај намесник изразио је најпосле да добијемо неповољан одговор у ком нам се прети; и стављајући силу над право он излази са оружјем пред нас.

„Позивајући представнике европских хришћанских, и нарочито трију заштићавајућих сила за сведоке томе послу турском, ми узимамо оружје за своју одбрану и сигурност, и чинимо турску владу одговорном пред просвећеним светом за све последице борбе која се отвара.“ (Та адреса написана је у Прозерону, округу Апокорона, 10(1) јулија 1866.)

По гласовима из Кандије тамошњи турски намесник отишао је са египатском војском у Апокорону, и већ је започео крвави бој. Више страних консулата, наиме: шведски, холандски и американски претрпели су од Турака знатну штету, и протестовали су противу тога. Стране флоте које се на истоку налазе, добиле су налоге, да свака пошље ратне лађе пред Кандију, што су американска, француска и инглеска флота већ учиниле. Хришћани у самој Кандији који су на оружје устали, на броју 25.000, заузимају врло важне тачке. Њихова застава носи боје: Грчке, Русије, Француске и Инглеске; а на средини лик спаситеља. Надежде је да ће се одолети сили Турске, која бар за овај мах није толика да би могла угушити народни устанак. Суседни Славени као и Грци сви су једнако одушевљени за своју браћу у Кандији, и чезну да се с њима сједине противу обштег угњетача.

Из Атине јављају, да у Грчкој штампа и народ живо бдију над догађајима у Кандији. У самој Атини састављен је патриотски одбор за скупљање прилога

на помоћ Грцима у Кандији. У листу „Народна Гарда“ печатан је проглас на Грке, у ком се ови позивају да устају и помажу својој браћи у Кандији. Краљ грчки, ако је веровати гласовима из Атине, изјавио је посланицима великих сила, да он не може равнодушно гледати жалостно стање Грка Крећана, захтевајући да они о томе и своје дворове извести. Очекују се, да и Грчка своје ратне лађе пред Кандију пошље. Чује се, да су Крећани прогласили грчког ђенерала Калергиса за свога војсковођу, и позвали га да их предводи; али краљ му још то недозвољава, докле невиди како ће европске силе сматрати народни устанак у Кандији.

Докле бечки листови приписују тај устанак утицају Русије, неки полувзвични листови париски признају, да је он нужно следство турског зулума и претераних глоба, и по томе не може се стишати другачије него великим делом правце. Зна се, међутим, да је Кандија под заштитом европских сила, па се нада да ове неће ју допустити, да сасвим страда хришћански народ на том острву, него ће се заузети за будућност његову.

Наместо да похита, да благим поступцима и праведним уступкама у последњем часу учини, да остале хришћанске области неморају по примеру Кандије на оружје устајати: турска влада ради како би пламен народног устанка сво балканско полуострво обузео. Тако она непрестано довлачи нову војску и чебану у Босну и Херцеговину. Као што из Мостара јављају, сва та војска стављена је под заповест Абди паше, која већ од месец дана има главни тabor у Сарајеву. По налогу Ибрајим паше послане су четири батерије топова из Манастира у Босну; четрнаест од тих топова доведени су у Сарајево, а четири у Мостар. Теснац између Србије и Црне Горе нарочито привлачи пажњу Турака; ту се њихове ратне силе и припреме усредсређују. Под растућим притиском нагомилане турске војске, можемо врло лако доживети, да и у Босни и у Херцеговини букне устанак народа какав је у Кандији букнуо.

А и у Србији и у Црној Гори не може довека оружани мир трајати; неиспуне ли се брзо праведна захтевања црногорске депутације у Цариграду, недигнули се мирно турске посаде из Србије, и необуставили се једном столетни зулум и неправда у Херцеговини, у Босни и старој Србији: онда скоро, врло скоро можемо видети да се развије и тробојна застава србска за народну слободу и независност. У томе су сви Срби једне мисли; нека данас кликне србски соко са Цетиња, и осведочиће се да он није на голем дрвету у пустињи.

Царевини у Мексику већ се на дане век броји. Царица мексиканска, која беше дошла у Париз да тражи даљу помоћ у Наполеона, није се помогла. Остављена себи самој, Мексиканска царица не може још дуго одолевати сили напредујуће републиканске војске, коју енергично подпомажу слободни Североамериканци. Сматра се као извесно, да ће цар Максимилијан до који дан дати оставку на престо и вратити се у Европу; изјављујући своје уверење о томе, један независан лист вели: „одавно смо знали да ће се тако свршити крвава комедија цареvine мексиканске.“

ДОПИСИ.

Нови Сад 8. ауг. Идућа седмица биће седмица скупштине и седница у Н. Саду; између свију пак највећу пажњу обраћа на се скупштина омладине србске, која ће беседом овећана бити. Колико се из предходни конференција овдешњи млади Србаља, у којима и г. Владан Ђорђевић из Србије учествује, види, цел је омладине: 1. вежбање у србском језику и књижевности; 2. издавање годишњег часописа омладинског, у ком би бољи производи омладински, као извештаји о раду поједини друштва штампање бивали; 3. по могућству, т. ј. по доспевању касе такође и издавање други за народ удешени и одређени књига, у којима би се разне научне и обичне струке у народу простим, разговетним стилем шириле и популарисале. Прву цел постижава омладина већ у својим посебним друштвима, која по пракси угарској при појединим вишим школама постојати могу, и постоје; друге се две цели и по садржини својој и по нужним

на то сродствима само удружењем целе омладине на ту цел, и саучешћем пријатеља омладине и напредка србског постићи могу. Омладина би на тај начин скупљала прилоге од редовних чланова поједини литерални и вештачки (певачки, и т. д.) друштва омладински, и од спомоћних чланова из народа србског без разлике века и занимања. За сваку годину било би једно од постојећих друштва на то означено и опредељено, да на челу целог предузећа стоји, да умно и економно рукује с уређењем, издавањем, и распрострањем омладинског часописа, и други дела, шта више, сваки би члан имао дужност, на себе примити, да неколицину и други књига, које би србски списатељи и издаватели омладини на распрострањење поверили, по народу, и то омладина на наукама у време ферија, а други чланова и иначе по народу распропаду и распрострању, не би ли се круг читајуће публике у Србству развио, а тиме обстанак литературе србске по могућству осигурао.

Овај ће рад, као што се види пулзирати и циркулисати више у појединим друштвима, и друштво, које у опредељеној години на челу стоји, посредоваће као срце омладине циркулисаће ово — али је тако исто поглавит задатак омладине, сваке године о феријама састати се у једној од србских вароши, и то сваке године у другој на изменце. Овај састанак има ће за цел: да се млади Срби лично упознају, да годишњи плод деловања свога у цвету на видик изнесу, да се тим међусобно подстичу, за даљи рад укрепе, и народ србски, у кога средини свакогодишње буду, задану духом више народне свести, и пожртвовања на обште народне цели и заведења. Све те точке био би такви свакогодишњи састанак омладине србске као нека свечаност пародна; у седници преко дана читали би се бољи саставци, декламовало би се, секретари поједини литерални и певачки друштва читали би извештаје прекогодишње радње дотични друштва. У вече би била беседа под сутицајем свију певачки друштва србски скопчана са песмама, свирком, декламирањима. Друштво, које је за ону годину руководно, имало би све то припремити, а нарочито и програм за времена зготовити, и по потреби и само допуштење за такви састанак изградити. За сад дакле састанак целе омладине преко ферије не би носио тип и значај концентрисаног друштвеног организма, но више тип слободне конференције, слободног периодичног скупа, или митинга, који би сваки за себе свој програм имао, и по томе не би спадао под закон о друштвима, но под закон о произвољним састанцима, што би ствар и цел особито за прва времена олакшало.

Нови Сад, 9. августа. Баш данас дође неко решење на молбу млади Србаља од г. Товарника, где се захтева, да се молитељи поближе изјасне о цели и програму састанка омладинског у Н. Саду. По овоме можемо поуздамо се надати, да се састанку никакве сметње на пут стављати неће, као што и неби томе повода било, почем је састанак чисто дружевне, и ли-

ПОДЛИСТАК „ЗАСТАВИН“.

ПРУДОН О ФРАНЦУСКОЈ ДЕМОКРАТИЈИ.

(Les démocrates assermentés et le Peuple.)
(Свршетак.)

Ето како ооравдава постојећи ред опозиција, која је изишла на углед изборима од 1863—64. године! Ето како она уништава стара 79. годишња предања у питањима мира и рата! Друг Лудвика XVI., Мирабо, кад га је народ окривно за издајство, тај никада није тражио ни стотинити део самовласности, којом су тако названи демократи хтели да награде Наполеона III. Помислите сад, да се нешто цар одао њиховим људима и огласио рат Прусији, Аустрији, германскоме савезу; помислите, да је он за вољу пољским господарима, Кошуту и Гарибалду, подигао против себе готову сву Европу, и самовољно потражио од Француске близу 400,000 људи и три милијарде; не били се тада наједанпут већина посланика и гомила народа — грађани и сељани — почели плашити: но цар је праведан, не сме се нико противити његовом деспотизму; па и то било мало, по мишљењу опозиције, ми би требали да га хвалимо...

Рат би био објављен. Једно од двога било би: цар би победио, или побеђен био. У случају ако би упрегнуто опозицију у своја триумфална кола, и жељеној слободи опет би било одлагање. Ако би пак победили цара, то би га назвали несрећним јунаком, који је достојан све наше љубави и оданости, но посланици патриоте без сумње потражили би од нас последњи новац и последњег рекрута.

Помислите, напротив, да се цар покори разумнијим саветима, и не обрати пажње на та подла подбадава, и почне одважно да иде путем мирне политике. У том случају добија он, ако не одобравање, а оно на сваки начин љубави свију тих демократа, или недемократата, који се не клањају пред духом опозиције; а она сама, пре или после, пошто се одрече своје војничке добити, мора ће признати, да је цар наметнији

терарно-вештачке природе. Сад кад се заискао изјаснење даде, биће до уроченог дана времена да формално допуштење стигне, ако не обичним, а оно телеграфским путем, и тако је изглед, да ће и беседа овогодишња у Н. Саду бити сјајна и многобројно посећена.

Сад је и од вршачког певачког друштва стигао извештај, да ће и оно на састанку и при беседи учествовати. Програм је већ био готов, и сад ће се морати или додати, или изменити две певаније, да песме вршачког друштва места добију — кад би се још и панчевачко друштво предомислило, па да ма и чрез неколико чланова заступљено буде.

Програм је беседе: пролог од Т. Недељковића; „песма у зиму“, од земунске пев. задруге; увертира из опере „Зампа“, свирају Ирина Кодина и А. Дука; велика херувика, од друштине срб. нар. позоришта; „Ој“ пева Лаза Теодосијевић; приморски напеви, од земунске певачке задруге; „Мученица“ декл. Ђ. Звезкић; „Вечерњи спев“, пева омладина; „Rondo capriccioso“, свира Јов. Пачу; „Туга“, пева дружина срб. нар. позоришта. Затим коло, трамблан, и мазурка, кадрил, оро, чардаш, кадрил и но одмору: валцер, параћинка, трамблан и мазурка, кадрил, коло.

♀ У Карловци 6. августа.

„Кад не роди класје злаћали шеницом
„Нит винова лоза рујанијем винцем,
„Немам дати ни Богу колача,
„Нити цару царева харача.“

— Познато је да ми Карловчани од винограда живимо; кад нам винова лоза нероди, или су цене вина слабе, онда зло и невоља у нас, а кад нам мраз, као прошле 1865. године лед, лозу побије, онда ни толико немамо да рад наплатимо и накнадимо, и морамо се задуживати, не само да можемо винограде радити, већ и зарадити се, па и порезу платити. Кад нас лане онако страшно лед потуче, магистрат одма ово вишој власти јави, и одреди комисију, која штећу извиди и оцени и списак од оштећени спреми; овај списак буде послан вишој власти са препоруком да се оштећенима годишња пореза опрости. Али одозго дође одбијајући одговор, са упућењем виноградару да своје винограде код кога друштва одсада осигурају. У споменутом списку беше означена и ораћа ледом оштећена земља, кад нам дакле нехтеше опростити порезу, одговоре наши кнезови ратном министарству, да ми неможемо од леда осигуравати винограде, почем је премија на њих 15%. Кад би их све три године осигурали, а лед их неби побијо, онда би у четвртој години готово све једно било, као да је род и ледом побијен, јер би му за то кратко време готово сва једногодишња берба отишла, особито још кад цена вина падне, као што је то за ово неколико година једнако бивало. На жалост у Карловцима се неможе ни од заната ни од трговине живити, те је и пореза претоварена и односно већа него игде (ланац винограда 1600 кв. хв. 20 а. вр. 4 ланца јарковачке ораће земље 8 ф. 40

од ње. — Каква мислиш да је слава нашим уставним обичајима? Каква част демократији? И како нам је краснији републиканцима и социјалистама опростено после тога да вичемо против деспотизма власти!?

И тако, сагласност на шестогодишње одлагање свију демократских захтевања; обзваност, објављена у име и пред лицем целог народа, да се одржава, у важава постојећи ред с прва у течају шест година, а за тим дотле, докле законодавна већина не реши друшчије; даље повратак к старој парламентарској монархији, т. ј. најопасније одвођење народа к прошлости; — у то време самовласна влада, која ће располагати по својој вољи силом и судбом Француске, подговарана опозицијом на војни деспотизам и на рат с Европом, — ето то је свршен и изведен резултат изборима 1863.—4. године, резултат доказан фактима, цифрама, породцама, и новинарским чланцима и признањима изборних опозиција.

Да, Паризлије су без сумње народ најдосетљивији и оштроуман; но код таквих ретких својства у њ је срећом развијена чудновата способност самоодрицања и противречности; да није у Паризлија те способности, морали би смо за њих очајавати. Но нису дуговечна деца с хитрим умом.

IV.

Немогућно стање.

Нека буде као што ви хоћете, кажу ми. Револуција 24. фебруара, државни преврат 2. децембра и сви догађаји, што су за тим дошли, били су за народ неоспорно страшна несрећа, — несрећа, која је налик на продужено силажење с ума. Но ваља да из тога долази да ми морамо бити упорни у нашем безумљу? Или смо зар ми дужни непрестано сагињати врат под јармом гвозденог деспотизма, одричући се сваког политичког живота, и држати без престанка у опседном положају наше градове и наша села? Није ли нам на против тога боље, да се скорије повратимо тим слободним и правилним установама, којима је прослављена наша историја? За што да одбацујемо као неплодне

п. а сада је нека крајцара мање) ако се не опрости оштећенима пореза, извесно је да ће многи пропасти. То су све тако наши кнезови вишој власти јавили. Но озго опет дође одбијајући одговор с тим, да се има само лука сиротиња, која никако не може платити, пописати на тај списак вишој власти поднети. То је учињено.

Лане о новачењу наша обштина потужи се на ово бригади, и замоли да се она код више власти заузме ради опростаја порезе, али буде, на основу двају споменутих одговора од више власти одбијена, нити јој се хтело какво писмено примити. Том приликом изјави наша општина да жели да се провинцијалише, или као што пеки веле цивилише, пак било то као слоб. к. варош или као сремској жупанији просто придодата. На том је и остало. Том приликом је пук. Бига заступао бригадара, и тако се утеригаше и утерује пореза и од оних који ништа од земаља добили нису, и то војничком екзекуцијом и продајом ствари. Од ствари мало се продало, јер кад чуше људи да је за порезу, нехтешо куповати, велећи: „Тако може сутра и код мене бити.“

Тако професор лане, а све године поби мраз до својих 350—400 ланаца понајбољих винограда, као што о томе и у нашем пошт. листу читасмо. Оштећени као и обично беху пописани, и тај списак, што га бригада потврди, пошље се на ратно министарство са препоруком да се оштећенима пореза опрости. Па и овај пут дође одбијајући одговор, а само да се за пуку сиротињу изузетак учини. И тако кад војници листом на бојно поље одоше, одреди наш мајистрат неколико пандура, те они сада иду на „екзекуцију“; што је најтеже „екзекуција“ се често чини и над сиротанима занатлијама, који ни кућишта немају нити за себе и породицу хлеба могу да зараде, почем посла нема; И таки сиротани морају по неколико дана да ране по којег пандура. Још веле, да ће овакима, који немогу да плате закратити и право на рад; но шта би било онда? „Екзекуција“ још траје, с тога многи се и задужују и вино будзашто (за 2 ф. 80, 3 до 3 ф. 50 п. а. вр. аков на чокоту) продају само да би се екзекуције опростили. Многима су прибележили на куће, те ће многа сиротиња и без куће остати.

Питамо да ли је то у корист државе?

Зар се неби могло уредити да се причека док се што плода збере, па да се плаћа о јесени, кад се запито и крајцара добити има.

Говоре да је г. биргермајстор причао како ће све на месече порезу утеривати. То би значило да нам је узалуд молити се и да важи оно што је Драгојловић, бивши бригадер, пре неке године овде рекао, т. ј. „ћ ути па плати“

Од виших власти кажу да у комунитету понајвише од трговине и заната живе, и да се зато пореза на оштећену земљу опростити не може.

Истина, у првања времена, кад је војничко-крајска система тако крута била, да се по пукови и по компанијама врло мало који, или ниједан занатлија и трговац није одржати могао и кад је хрђав пут до Н. Сада исти далеким чинио, у та времена нешто се мо-

тудове наших људи, који се старају да нас врате староме реду? — И тако да ускрене народ и да се смири демократија! Ево мисли, која треба да одушевљава све и свакога у садашњем минуту.“

И ту илузију, то потоње уображење морам да раструбим. Не, ја велим повратак система 1830. године и свакој која је њој равна, — уставној монархији, или грађанској републици — тако је немогућан, као год и повратак феудалној системи 1788. године. Немојте сасвим заборавити да ћемо при општем давању гласова морати да имамо посла, не само с једним надувеним и размаженим варошанима, с њиховим старим политичким целима и неизмењивим економским правилима. Не заборављајте да пред нама стоји гомила, који осећа своје отуђивање од варошана и гласно изјављује пред њима и против њих своју вољу, своје интересе и жеље. Та гомила исповеда туђу економску веру и тежи јавно за тим да прогута и уништи средњевековно друштво. Према та гомила не уме још да створи себе особени устав сагласан са њеним економским и социјалним потребама, опет она ће га ипак пре или после раденичка маса разликује се од уставних варошани много више, него о питањима о раду, удруживању и заслуги. Будите уверени да то, што је та маса прогласила с почетка другу царевину, а за тим изненадно обратила део своје снаге на страну опозиције, није учинила са свим из поверења к њој, него просто из мржње на царску владу, која је изневерила њезина надања. Доћи ће време, кад ће сеоски и варошки радници познати и разумети један другога, — и тада ћете ви чути изненадне новости.

Помислите још једанпут, да француски народ има капитала и својине; а тај народ није могућно већ сагнати с политичког угледа, и тај народ својски мрзи на све грађанске установе, јављале се оне ма у каквим уставима, производиле их ма какве династије. Ни устав 1830., ни 1840. ни 1852. године, ни орлеанска, или наполеонска династија — ништа се то не допада народу.

гло у Карловцима трговати и занатити; али и тада беше то узгред и ствар, а винограда главно. — Но од како се војничко-крајска система у толико одкривила у колико ју је дух нашег века одкривити могао — олакша се радња трговаца и занатлија по пуковини тако, да не само компаније већ и најмања сеоца готово све своје потребе у својем месту и компаније подмирити могу и подмирују. И тако нами неостаје ништа, а оно мало што негда беше, пропада као што то сведоче многе трговачке куће и дућани, који некад трговаше — а данас празни стоје и за „шпајзове“ служе; и као што с друге стране сведоче трговине у Ст. Пазуву, Батавици, Вановцима и т. д., у тим местима многи трговачки дућани бољи су него у Карловцима и у Новом Саду.

Осим тога, сад је паробродски и жељезнички саобраштај брз, те сваки сеоски „грк-трговац“ и са 500 ф. иде у саму Пешту и Беч, те тако ни стовариштна трговачка радња нема сад у Карловцима значаја и живота, нити Карловци са Новим Садам конкурисати могу. Тако су Карловци на сам живот од уднога чокота осуђени.

Ако се пореза опрашта сиромасима, зар није сиромаша онај који има кућу и 4 ланца јарковачке земље и 50—60—100 и више мотика винограда, уз то још и дуга, па му лед, или мраз, као што то ове године беше, уништи сав плод, а с тим и приход и услов живота? Од куда дакле такав сиромаш да живи, од куда виноград до друге бербе да ради, од куда дуг и интерес да помири, од куда порезу од својих 70—80 100 и 150 ф. да плати; — од куда кућу да покрије, од куда децу да васпита и на науку даје? Шта друго може отуда доћи него задуживање, осиромашење и пропаст.

Чуо сам на више места о неком немиру у нашим Карловцима, приликом предходне визитације прве три класе за војнике способних, но о томе вам немогу ништа поуздано јавити осим што сам чуо, да су њих неколико момака батинати; а кад су некога, веле Кнебла у „арешт“ вукли, и момчадија и отац му викали, да га не даду докле и господски синови на војску непоћу: тада је г. мајор „пургер мајстор“ голу сабљу истргао и на њих заманао!..

Овде смо добили породицу црногорску Шпади с децом, старешином породице и протопоп Јоком Шпадијером. У Срему веле да их има 60—70 душа, а има их и у Руми, Иригу, Загребу, Гор. Карловцима и т. д. Говори се као поуздано, да су овде као и интернирани, а допраћени су једним губернијалним чиновником и предали магистрату. Одређена им је и нека плата од државе. Веле да их је до триста душа у Аустрији.

Овде се говори да је препоручено овдашњем магистрату, да настоји ако би им могао каква занимања наћи.

И женске и људи лепо су и узорити. Молили су да им једно дете приме на државни трошак у који војнички завод. Дете је врло бистро и добро се по немачким школама учило. Молили су генералну команду да их пусте у Нови Сад да живе.

И тако ја понављам: нити вам је могућно стајати на месту, ни одступити; једино је спасење ићи напред с руком у руди, и по упућењу те исте гошле, које силу ви већ знате, но не знате још њезине мисли. Ето због чега ја потврђујем да су избори 1863. — 4. г. — садашњи удар по глави, и положај дела, што су створена тим изборима — таква тамна јама, у којој се не види баш ништа, и где не познаје себе ни демократија, ни опозиција, ни влада. Појав народа на изборима сплео је све и збунио. Влада се надала да ће имати посла са једном само либералном и парламентарном опозицијом. Та опозиција са своје стране уобразиља је да војује само против политике владине? Показало се да су и опозиција и влада са свим нездравље, увидели су на један мах пред собом то исто временито социјално питање, које су сматрали да је одавно погребено.

То је, са чега се сад не може опозиција овајдасати својом победом; то је, са чега и влада није у стању да одржи своју важност баш ни путем реформа ни попуштања.

Радња партаја и државни људи демократије створили су то очајно и жалосно сведочаство, о коме ће мало мислити, но које ће их више него и шта узнемиравати. Што ће бити, нек буде!

Да, ништа није тако важно као незнање...

Читаоци! Будите уверени догле о једном: ми не ћемо избећи тешкоће и опасне беде ни невиђеном, ни одрицањем, нити смењом; пре или после, хтели не хтели, ми морамо размишљати сваки о нечему.

Прево П—п. С—ћ.

ЦРНОГОРАЦ,

или страдања хришћана у Турској

Роман од Х. Левичића, српски од Стојана Бешковића свеска III. (део I.)

Та свеска изашла је и може се добити у Београду код књижара Валовића, а у Новом Саду код И. Фука, ценом 4 гр. чар. или 50 нов.

Кад видимо како чезну за својом Црном Гором, за својом слободом и како су сетна и потавнела лица: онда би рекли Бог убио то отимање о господштину, које би повод да два три човека, што се о власт отимајући оволике породице и јунаке из Црне Горе у туђину изведоше и толике куће раскопаше.

Мало нас је нецепајмо се, већ праштајмо један другом, и живимо као браћа; јер наша пословица вели:

Гђе се браћа гложе

Ту се ђаво смије

А просјачка торба зја.

А. У Вршцу 10. августа. Јуче одпутова одавде у Беч агент нашег народног позоришта г. Светозар Крестић — који по упутству управљајућег одбора скупља прилоге за народно позориште.

Овде је скупљено свега 400 фор. 30 нов. а. вр. и новац је заједно са списком и рачунима предао заступнику економског позоришног одсека, овдашњем грађанину, вредном Србину г. Милети Брادرновићу; а ради даљег сабирања прилога за народно позориште састављен је овде нарочити одбор.

Жеља је, да се економски одсек позоришта постара, да се списак приложника што пре јавности преда, прво зато, што је јавност најбоља и за овакови рад прописана контрола, друго и зато, што држимо да би се таквим обнародовањем и други још боље побудили на давање прилога за обшту цел, а најпосле и самом позоришном агенту повећао би се морални утицај у народу.

Искупљена свота ако и није онолика колика би се — може бити с пуним правом имала очекивати од нас, који представљамо једну од првих србских општина: опет је у тој своти сведочба, да је овде у Вршцу, овде на мртвачкој стражи, народна свест пробужена; ми своје по могућству чинимо, а вољом божијом и нашим трудом по времену ће још и боље бити. — За доказ пробужене народне свести служи списак приложника, из којег се увиђа, да се наши земљеделци у приличном броју са прилозима на наше омиљено позориште стекли. Ово је појав који се као значајан за Србина у Банату обележити има, и који многим за образац треба да служи.

Миљина је било видети, како се овде свако труђаше, да по свом могућству и осећању, и поред доста незгодних околности, принесе своју жртву на обстанак установе која тежи народној просвети. Заиста сваком Србину морало је срце бд радости заиграти на поглед, како се сложено, живо а и вољно ради за народ, за бољу будућност србску. Да су била овде случајно она господа из Сомбора, која наш најмлађи ал зато и најмилији народни рукосад просветне будућности, кивно и јавно подриваху, да су та господа овде била и видели како се народни свештеник и учитељ, чиновник, наученик, трговац, занатлија и земљоделац, како се сваки Србин као вредна челица труди, да прилогом својим нашу живу народну школу, наше народно позориште одржи, морала би се својег досадашњег нерада и злорада оканути.

Позоришни агент г. Светозар Крестић јавио нам да ће нас дружина позоришта скоро походити. То нас је све зарадовало. Познавајући врлине редке способности и заслуге управитеља народног позоришта несумњамо, да ће позоришна дружина својим унапређењем у представима умножити радост нашу; а нека се и та дружина несумња о топлој и многобројном одзиву овдешње публике.

Нек је јавна хвала свима овима, који су око збирања прилога позоришном агенту г. Крестићу од помоћи били; а међу таковима г. Тоша Ђорђевић и Васа Токчић особито признање заслужују; нека је хвала и сваком брату приложнику.

Са Уне, 8. августа. Сваке године о преображењу сабира се наш народ око старог манастира Комоговине. Тако беше и на преображење ове године, беше пун манастир света, а био би још и пунији да су нам наши војници код куће. Служба се Богу служи, свећице се изгинулима за душу пале, уздицају се на све стране чују, кад наш честити попа Павле (Пајић) са св. амвона рече Божију и србску реч, те нас утеши и новом надежом испуни.

Дозволите да у вашем листу кажем одприлике шта од нашег попе чусмо. „Први сам пут данас овђе у св. храму овоме, говораше попа, непознајем вас свију у главу, али вас познајем по лијепој вашој души — непознајем вас по имену свакога, али вас познајем по лијепоме закону нашем, по св. вјери србској, и по србском имену, коме сви заједно овђе служимо пред лицем божијим. Повукла је и мене жеља чак из Слабине да се поклоним овде св. манастиру и да цјеливам св. моћи, св. руку србског мученика, за коју ви сви знате, и која вас свију храни и брани од зла дуга и невјернога друга. — Браћо моја мила, од малена до голема свакога поштујем и свакога од вас љубим, јер знам да сте и вас сваки пошлели амо, да Бога прославите, да завјет учините за своје покојне, да намјените за своје живе: тко за вока, тко за тежака, тко за путника тко за војника. Неко за оца, неко за сина. Стара мајка за чеда своја, мила сестра за брата рођена, а љубовца

за свог јунака, ситна дјеца готове сироте, за свога родитеља, да им га Бог обчува од душманске пушке и непријатељске руке. Авај туго голема! тешко своје без свога; а та је туга, стара наша друга. Све војујемо, па све голујемо и гладујемо. Народе! разабери се, нијесам ја дошо да вас учвилим, неговорим да вас у жалост оборим, већ сам то толико реко зато, што је ред баш да се рече, у ово ратно доба. Молим вас браћо, ајте да ме послушате, па да вам кажем како нас само Бог милостиви брани и чува. Узећу ја за доказ србски стари манастир, који је некада овди био. Ви сте за тај манастир чули од старије људи, јер се то и данас међу нама приповједа. Управ и ја сам то слушао од мога оца, али је то давно било, па и памтење људско изтанчало те се слабо зна права истина. Тако и губе све наше ствари, јер нам стари људи помиру, а млађи нараштај брзо заборавља своју старевину, јер нечује у школи, нечује у цркви, нечује у туђем свијету на војсци. — Школе србске за нас нема — а црква је пушта и нијема. Ове јаде наше, ову пропаст народа нашега увиђели су свештеници бољи и ученици, те су са великим својем трудом скочили и старе књиге потегли, да из њи скупе и напишу цијелу судбину од старине наше. Таковије свештенике имадосмо ми данас у свима крајевима народа нашега. Такав свештеник србски (г. Никола Беговић) описао је и ову светињу нашу, и уз то нацртао, како су славни наши ђедови били, потоке крви они су пролили док су Турчина изћерали из своје земље. Ено вам на иконама удараца од тур. наџака. Пре 250 година подигао је овђе манастир калуђер Свилокос. Манастир је овђе држао се 160 год. Сад је управ 90 година од како је светиња наша овђе укинута. Зли људи варали су народ наш поштени, да је управ тај манастир укинуо некакав наш владика из Костајнице; али то није истина. Ми смо имали побожне владике некад у Костајници, који су за свој закон и за свој народ свој живот полагали. Дуго би ја вама имао о томе казивати; али ви то неби одједанпут упамтили. Бог ће драги дати па ће наши свештеници, наши официри, наш народ, јест драги моји, ви сте сви за ја дн о србски народ, па ћете ви сви сетити се наше старевине, те долазити у цркву да чујете од вашије свештеника слово божије и о слободи за коју је Бог определио народ; подизаћете србске школе; захтеваћете да се ваша дјечица уче најпре србској књижи, да узимате србске учитеље добро научене, па да вам дјецу и вас уче.

Дишући слободним србским духом и ђедови су наши сачували наша закон и вјеру.

Рекао сам да нас Бог чува. Он је сачувао наше ђедове кад је Суња крвави текла од крви људске. Али тада су Срби сложни били. После су довели се лукави људи, те су народ наш на сваку руку варали и сејали неслогу у њему, па онда богме и заробили те и осиромашили. Тога отрова имаде и данас у народу међу нама. То свако зна; а што је најжалосније бива често, да се људи подижу против своје свештеника, свештеници противу своје људи, туже се, свађају се, срамоте се. Стари наши рекоше „ако је триста без попа ништа“ тако рекоше и добро беше; па угледајмо се и ми у томе на наше старе, те да нам добро буде. Свештеници треба да сусвугде са народом и за народ, па нема сумње да ће их народ поштовати.

Сад ћу вам још казати два три примјера, да је Бог наш чувар, али само онда, ако смо ми у реду. Овђе више цркве ове имаде стара „градина“. Ту је била хрватска војска. Таковије градина било је више, ено у Превршцу, Јабуковцу, Чунтићу Клинци, Блињи, Раствоци, у Петрињи. Али је Турчин управ потурчени Србин Хасин-паша Предосевић својом војском све то потро, и сломио бана Ердедију на води Купи. Фратрови су побјегли из Чунтића и Раствоце главом без обзира. Нијесу могли Хрвати Турцима одољети. На то богме дошле се у Бечу, те позову Србе у помоћ. Одмах из Монтанице испод Дубице тур. дигне се калуђер Свилокос те дође овђе у Комоговину. Он није подизао градове тврде од камена, већ је подигао црквицу од неколико дрва и дасака. У тој црквини служила се рипћанска служба божија, па Турци немогаше више отети Комоговине. А рашта немогаше? Јер со Срби Богу молише и јуначки Турчину не дадоше. На Виподолу код воде Раките србске су жене преслицама Турке ћерале. А како се то окрену? Св. молитва је Турке сапела, а сложне Србе Бог је укрепљавао и храбрио!

Отидите у Тремушњак у цркву у св. Петра па ћете виђети св. икону чуднотворну, која је у жератку нађена. Скраја опаљена, али није она изгорела. А како неизгоре икона та? Ватру је потрнула св. молитва србска, те је та икона остала као знаменка да се Срби сјећају и спасавају, да сложни буду и Бога да се боје.

Оће те ли да вам кажем још коју. Пођите Суњом горе на Бадушници, па ћете на потоку Мурселовцу наћи онај силни камен што по га је Краљевић од св. Лазара за Мусом — Турчином бацао. Такове су страшне муке и крвавање србско са Турцима били у овој земљи; али су св. молитве Србљима помагале у том боју који је трајао стотине година.

Тако видиш, мој драги народе, тако је било у

стара времена, а све у славу Бога и србске слободе, јер је народ србски знао за Бога и за себе.

Судите сад сами је ли основито имати србске школе, србске добре учитеље, србске научене свештенике? Је ли основито? Јест оно богме, али је основито тако исто поштовати своје свештенике, њима дати да живити могу и да се књигом баве, па и да нас научити могу. А то ваља да даде народ а нико други; као што и свештеници ваља да служе народ чији леб једу, и никога другог на штету народа.

Ви сте чули да наш цесар повраћа правце својих народима. Зато сте ви пошљали своје људе у Загреб на сабор, у доње Карловце на сабор. Видите дакле, да сам наш цар оће да ви познајете себе, ваша права, и вашу слободу. Док се нисте спремили да то све знате, док непознајете ваше људе који вам добра желе, докле ће лукави људи увек вас управити онако, како да ништа не добијете, да останете под туђом мамузом. А боље је бити гроб — него роб! — Турци нас зову „Власима“, тако нас зову и Хрвати. То није од добра. А знате ли зашто нам издијовају свакојака имена? Зато, што нас и Турци мрзе и руже, а наиме: због вере и јунаштва нашег. Сад већ знамо, да су цареви наши давали нама правце као правима и рођенима Србљима, и тако су нас они баш познавали. Хрвати пак на место да траже с нама заједно правце и слободу од работе и „гровије“ цепају се од нас и затрпавају сваком погродом наше србско име. А да нас управ оће на силу да се зовемо „Хрватима“ па да тако изгубимо и своју стару вјеру, а и србске правце и слободу. Народе мој честити! доста си се мучио, па се још мучиш, ма отварај очи! Бога спомени и старевине се своје сети! а цар је наш нама милостив! освјести се брате! па да ти сине тавно и туробно лице твоје већ једанпут, као што се спаситељ наш преблаги преобразио на гори гаворској и тијем показао славу своју небесну, која се на земљи слободом започиње, али само онда кад народ Бога се боји у слоги и љубави брани своју слободу, коју да нам Бог свима дарује и наше војнике скоро сретно к нама поврати. Амин!

Аустрија.

Бечки листови непрестају уверавати, да ће бити важних промена у унутрашњој политици Аустрије, пошто се мир са Прусијом и са Италијом сасвим утврди. Уобште се мисли, да ће влада усвојити дуадијстички систем, по коме би Угарска добила жељено одговорно министарство. „Вандереру“ пишу из Пеште, да је цар наума учинити крај досадањем стању испуњењем жеља Угарске. Угарско министарство цар је већ у основу одобрио, само се сад саветује о појединостима промена у Угарској. За товарника барона Шењеја сматра се као извесно да ће имати места у новом угарском министарству, које би поглавито од конзервативаца састављено било. — У Бечу се поговара да ће барон Хибнер, аустријски посланик у Риму, бити постављен за министра спољашњих послова у Бечу.

Стране земље.

ПРУСИЈА. Народна скупштина у Берлину одговорила је следећом адресом на престолу беседу краља:

„Пресветли, пресилни краљу!

„Премилостиви краљу и господару!

„I. Ваше краљевско величество сабрало нас је око вашег узвишеног престола у великом тренују од светско-историјског значаја. Наш народ хвали скромно милост божију, која закрпљаваше скупи живот нашег величества и допусти да се тако велико дело испуни.

Велика дела која вођаху нашу храбру војску за неколико недеља од земље до земље, од победе победи, тамо преко Мајне, амо на врата аустријске престолнице, испунила су наше срце са радосним осећањем себе и са живом благодарности. Ми изричемо благодарност: народа, владама које гроб покрива, свима живећим борцима стојаће и народне, у великом добу састављене војске, увиђавни вођама, пре свију самом величеству вашом, који сте, у одсудној борби управу узевши, нужду и опасност са борцима делили и рату брзим вођењем свршетак учинили.

„II. Већ сад имају високог значења извојевани успеси: развод савеза, раскрст са Аустријом, раширење граница и моћне области наше државе, и тиме дати изглед, да ће се у не далеком времену развити политично уједињена Немачка под вођењем највеће немачке државе.

„III. Ти послови само ће у сложеној сарадњи између нашег величества и народа сазрети, о томе смо ми са вашим величанством уверени.

Без осигурања развитка уставних права народа несмео рачунати на наклоност духова и срцаца у Немачкој, наклоност која једина даје силу сталност и трајност.

„IV. Наспрам истине, да су од неколико година државни издаци чињени без законитог одређења државно-благачијичке равнотеже, а нешто и у противности са закључцима народне скупштине, служи овој на велико задовољење то, што је наше величество благовољело свечано изјавити, да у оно време учињени издаци немају законита основа, почем се овај може постићи само законом о државном годишњем предрачуна донетим по 99 чл. устава. У погледу на ту краљеву реч, која признаје да је нуждан закон о државним годишњим предрачунама, који би се по одобрењу народне скупштине у извршење узимао, као и да је нужна накнадна изјава скупштине за прошлост: оправдано је поверење земаљског заступништва, да ће се у будуће благовременим утврђењем закона о државним предрачунама почетка рачунске године сиречити сваки сукоб.

Власник, издаваатељ и уредник др. Свет. Милетић.

„V. Ми ћемо са дужносном бригом проматрати предлоге о накнадној изјави и финансијама који ће скупштини на саветовање поднети.

„VI. Са истом бригом ми ћемо проматрати и радосно и благодарно поздрављене предлоге о присаједињењу немачких земаља које ће Прусији припасти, и о сазивању народног представништва северонемачких савезних држава, али се и уздамо да ће се том представништву осигурати подпуно извршавање оних права пруског народа и скупштине, која ће се на споменуто представништво пренети.

„VII. Појимајући велику важност данашњег доба за целу немачку отачбину, нудимо ми са свег срца нашу сарадњу за сједињени и слободан развитак исте отачбине, који је провиђење поверило у наше руке. Не можемо да непризнамо, да томе још велике тежобе на путу стоје, и да се са оснивањем северонемачког савеза не може чекати до одклонења тих тежоба. Али тврдо убеђени о нужности народне савезе између немачке отачбине, ми се поуздано надамо, да ће се та савеза у не далекој будућности постићи, нарочито онда кад немачка племена на југу сазнаду опасност цепања Немачке, опасност која се ту већ и сад у пространним круговима осећа, и кад потреба народног сталног сједињења са севером даду искрен и несумњив израз.

„Краљевско Величество!

„VIII. У свима великим данима наше пруске историје беху дух и снага пруских владалаца здружени са духом и снагом народа у пожртвовању и оданости. Нека би то тако и даље међу нама остало, и онда ко би могао да буде противу нас? У најдубљем поштовању остајемо итд.“

Та адреса није усвојена од целе скупштине него од већине; 25 гласова било је у скупштини противу исте. Међу тих 25 гласова рачунају се и гласови пољских посланика (из Познанске). Ти посланици предлагали су да уђе у адресу и ова точка:

„Прерођај немачке на основу народном, на ком је наше величество магло развити силу и цивилизацију Прусије, и признање начела народности: доказују, да раније или доцније Прусија мора припомагати решењу питања пољског; с тога и пољски поданици нашег величества очекују да им се признаду њихова неоспољива права.“

Тај предлог пољских посланика одбачен је од пруске скупштине; услед тога су и ти посланици дали своје гласове противу адресе коју смо напред изложили. Неколико чланова напредњачке странке предлагали су да се у адреси отворено исповеди: да се начело народности и народне једине не може двојити од слободе, а почем им тај предлог није примљен, то су и они били противу адресе.

Краљ је примио адресу од народне скупштине 25(13) т. м., одговоривши: да се „радује скоро обштегласно одобреној адреси, која одговара слоги народа, и која садржи све што је краљ пожелити могао.“

ФРАНЦУСКА. Из Париза јављају, да ће цар у почетку септембра (по новом) ићи у Бијариц, ради купатила. У то време доћи ће у Бијариц и пруски министар Бизмарк. Новом саставку Наполеона са Бизмарком приписује се као цел: да се одклоне тежобе које грозе да наруше добро споразумење између Берлина и Париза. По неким, на том саставку имало би се споразумети: о Рајнским границама, као и о савезу Прусије са Француском и Италијом у источном питању, које се скоро решити мора. — У Паризу сад, пошто је Француска одрекла даљу помоћ цару Максимилијану, очекују да се овај са јаким стражом од аустријских чета скоро у Европу врати.

ИНГЛЕСКА. Јавилисмо да инглески радници намеравају непосредно крајницу молити за преображај закона о избору народних посланика. У свези с тим инглески листови доносе следеће писмо, које је В. Г. Д. Гројтер, познати беседник у народу инглеском, писао крајници:

„Госпо! Дозволите ми да вас у моје име и у име великог броја ваших поданика, понајвише радника, замолим за вашу узвишену заштиту противу лорда Дербија и других министара, који су својим партијским владањем изазвали нереде у Хајдпарку и нарушили јавни мир у престолници и по унутрашњости земље. Од оног дана ми немамо више никаква јемства за наш живот, нашу слободу и нашу имаовину, и ми смо принуђени, притећи Вашем Величеству са молбом, да се министри одлусте. Ми молимо Ваше Величество, да нам благоволи одредити један дан, кад би вам по форми могли предати просбу. По дописима које сам имао са секретаром Вашег Величества, бојати се, да нам се неће дати приближити се Вашем Величеству. Али такав случај био би противан интересима круне, а као верни и искрени поданици ми се осећамо дужни, да означимо исти случај као онакав који би Ваше Велич. у погрешном положају довести могао.

„У време владе Јакова II. проглашавао се престо за узразњен кад се владоц из земље повуче и у исто време покуша да разори слободу народа, а није нужио да Вашем Величеству напомињем, да би у том смислу, ваше одрицање да нас примите, сматрало се као посредна оставка (на престо), јер би ми одрицање морали довести у савезу са насилјем, на које се жалимо. Депутација састоји се поглавито од радника, а почем ови никад нису преступили своје дужности спрам земље и спрам Вашег Величества: то ја мислим, да ће Ваше Величество подарити нама не само заштиту за коју молимо, него и лично осигурање Иламо част итд.“

ТЕЛЕГРАМ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ.“

„Нови Сад 16. августа.

„Јуче је сједињена омладина србска отворила своју скупштину. Печатан програм за пет стручних одбора предложен је и разложен од Владана Ђорђевића. Архимандрит са Цетиња, г. Дучић, благословио је србско предузеће србске омладине. Данас прва редовна седница. На скупштину ерви омладина са свију крајева; досад су већ преко 400 младих Срба у Н. Сад дошли.“

Од уредништва „Заставе“ братски поздрав младим представницима, Србске Војводине, Србије, Црне Горе и Херцеговине, који се као синови једног истог народа састаше у Н. Саду да би поставили темељ савезу свију умних сила србских!

Најновије.

Из Дрездена телеграфишу, да је од пруске стране наређено да се око утврђења код Дрездена и даље ради; а „Дрезденски Журнал“ донео је објаву, по којој се траже 7000 радника за шанчеве; радња се има започети 3. септембра (22. авг.).

Из Берлина пишу бечкој „Преси“, да је пруска влада одбацила саксонске предлоге за мир. Прусија захтева подпуно војничко старешинство у Саксонској, и да пруска војска поседне тврдиње саксонске, па и Дрезден.

По „Н. фр. Преси“, Саксонска би имала да плати Прусији 20 милиона талира накнаде за ратне трошкове, а оставило би јој се да буде политично заступљена код страних дворова.

Париски „Сјекл“ предлаже у једном знаменитом чланку, да се рајнске области претворе у самосталну, од Прусије независну државу.

По једном телеграму из Петрограда, уруском друштву „за узајамно подпомагање“ даван је свечани ручак у част америкашког посланства; кад се том приликом напила здравица изванредном америкашким посланику, који је донио цару адресу честитања од савезничке америкашке скупштине, одговорио је исти посланик: да име друштва „за узајамно подпомагање“ мора важити и између Русије и Инглеске. „Америка је вазда готова да Русији руку пружи.“

На својем путу у Москву америкашки посланици дочекивани су на свима станицама са одушевљеним поздравима од вршећег народа.

У Новгороду предата је истом посланству једна адреса од народа те области.

— Из Беча телеграфишу, да је аустријско-пруски уговор мира потврђен и послан у Праг. — Италијански пуномоћник долази у Беч ради преговора о миру.

— Народни посланици у Кандији (Крети) прогласили су (као што најновије вести гласе) своју земљу и народ за независне од Турске. У Епиру и Тесалији народ је дубоко узрујан; очекују се и тамо важни догађаји.

— Париска „Преса“ доноси глас, да се београдска и цетињска влада договарају да ишту војничку заштиту од Аустрије. Шта београдски великаши смарају, то незнамо; али о цетињској влади поуздано знамо, да она никад војену заштиту у туђина тражити неће.

Ови дана изишла је из државне штампарије у Београду:

НАУКА О ВАСПИТАВАЊУ.

Први део. Преглед историје васпитавања. По професору Раку и још неким писаоцима израдио др. Димитрије Матић. Прегледала и одобрила школска комисија. У осмици VII. страна 115.

Садржај тој књизи овај је:

§ 1. Увод. § 2. Како се дели историја васпитавања. § 3. Васпитавање код народа који су у природном необразованом стању. § 4. Васпитавање код културни народа, и то: а. код незнабожацки народа на истоку. § 5. Васпитавање код Китајаца (Кинезаца). § 6. Васпитавање код Индијанаца. § 7. Васпитавање код стари Мисираца. § 8. Васпитавање код стари Персијанаца. § 9. Васпитавање код Финијанаца и у њиховим насељенима. § 10. Б. Васпитавање код незнабожачких народа на западу. § 11. Васпитавање код Грка. § 12. Васпитавање код Шпартанаца. § 13. Васпитавање код Атињана. § 14. Платонова и Аристотелова начела о васпитавању. § 15. Васпитавање код Римљана. § 16. Римски писци о васпитавању. § 17. Васпитавање код Ђерманана. § 18. Васпитавање код Јевреја. § 19. Васпитавање код хришћански народа, и под утицајем хришћанства. § 20. Какав су утицај имали калуђери на хришћанско васпитавање. § 21. Какав је утицај на васпитавање имало вишество (ритерство) и грађански ред. § 22. Јавне школе у средњем веку. § 23. Поглед на славенску образованост. § 24. Прелаз новијем добу. § 25. Реформатори 16. века и њихови другови. § 26. Доби после реформације. Католичке школе и васпитавање. § 27. Школе протестантске у другој половини 16. века. Јован Штурм § 28. Беко Веруламски и Монтеи. § 29. Волфганг Ратић. Амос Коменје. § 30. Лок и Русо. § 31. Побожност (пийетност). Спенсер Франке. § 32. Човек оубље (филантропство). Ј. Б. Баденов. § 33. Човечанство (хуманство) 18. века. § 34. Песталоције и Песталоцијевици. § 35. Завршетак.

АВГУСТ, 16.

Дукат

Сребро

Ф. 6.21.

129.50.

О Г Л А С И.

СТЕЧАЈ.

За узразњено место једнога професора код кикиндске диштр. реалне школе, који ће имати натуралну повесиницу, географско пртање, калиграфују и немачки језик предавати, распишује се стещиште с тим додатком, да сваки молбеник своју са сведочанствима слабљевену прозбеницу овоме магистрату најдаље до 15 септембра п. р. текуће године поднети има.

Са овим местом склопана је годишња плата од 698 флоринта а. вр. и то:

у име плате 528 фл.

у име стама 105 "

у име огрева 63 "

у В. Кикинди 11. августа 1866.

Дистр. начелник.

Кендс.лац.

Штампарија Хорњанска и Хумелова.